

İÇİNDEKİLER

Hadis NO:	Sayfa No:	Hadis NO:	Sayfa No:
Takdim	V	34. Hadis: İnnen nutfete izâ.....	154
Önsöz	1	35. Hadis: İne ednâ ehli	158
1. Hadis: Âcâlül behaimi.....	3	36. Hadis: İne ehlenari	162
2. Hadis: Âdemü fissemaiddünya...	7	37. Hadis: İne likullî beytin	166
3. Hadis: Âmuruküm bierbain.....	14	38. Hadis: İne min efdali.....	170
4. Hadis: İtussalâte ve aleyküm.....	20	39. Hadis: İne hazihî elümmete	173
5. Hadis: Ebridü bizzuhri	24	40. Hadis: Kâlê Cebrailu.....	176
6. Hadis: İbne âdeme indeke.....	30	41. Hadis: İnni leâlemu kelime...	179
7. Hadis: Ebû ecsâdeküm.....	36	42. Hadis: İnni reeytu elbahihate	182
8. Hadis: Etü'minu biçecerati.....	41	43. Hadis: Ene Muhammedun.....	185
9. Hadis: İttekîllâhe yâ fatimetu...	46	44. Hadis: İnnennâse leyehucun.	189
10. Hadis: Âyetül münâfıkı	53	45. Hadis: Eyrradune	193
11. Hadis: Ednâ ehli cenneti	58	46. Hadis: Ehlulcenneti	196
12. Hadis: Edîmul hacce	63	47. Hadis: Elaamalu inde allahî..	199
13. Hadis: İzâ eteytessalâte	69	48. Hadis: Ehhamdullahi.....	203
14. Hadis: İzesteygaza	76	49. Hadis: Ezzikrullezi	206
15. Hadis: İzâ udhile raculun.....	81	50. Hadis: Errahimune	209
16. Hadis: İzâ tevaddael abdu	89	51. Hadis: Esselatu felmescidi ...	211
17. Hadis: İzâ ehabbellâhu.....	95	52. Hadis: Ettaharatu erbaun.....	214
18. Hadis: İzesteşâta	98	53. Hadis: Elaynani delilan	217
19. Hadis: İzâ dahalel meyyitu...101		54. Hadis: Elkülubu arbaatun.....	220
20. Hadis: İzâ sallâ ahaduküm....104		55. Hadis: Elmuslimu iza	223
21. Hadis: İzâ gâmerraculü	107	56. Hadis: Ennaimuttahiru	226
22. Hadis: İzâ gâlel abdu.....	110	57. Hadis: Bekkiru bissalati	229
23. Hadis: İzâ mâte hâmilu	114	58. Hadis: Tahtelbahri narun.....	232
24. Hadis: Üzine lî en uhaddise..117		59. Hadis: Tuftehu ebvabussema	234
25. Hadis: Ervâhul mü'minîne... 121		60. Hadis: Selasun muhlikat	239
26. Hadis: Erbaun izâ küne	125	61. Hadis: Selasun Kad feraga...	243
27. Hadis: Efdalüzzühdi.....	129	62. Hadis: Selasetun yühibbu.....	247
28. Hadis: Ekseru men	133	63. Hadis: Cealeallahu maa.....	250
29. Hadis: İnnellâhe a.v.c.....	136	64. Hadis: Hiyaru ummeti.....	253
30. Hadis: İnnellâhe a.v.c.....	139	65. Hadis: Diametuddini	256
31. Hadis: İnnellâhe teala lem....143		66. Hadis: Zakirullahi	260
32. Hadis: İne kulûbebne	147	67. Hadis: Reaytu Cibrile.....	263
33. Hadis: İnnel abde izâ kâme...151		68. Hadis: Saetun min alimin.....	266

Hadis NO:	Sayfa No:	Hadis NO:	Sayfa No:
69. Hadis: Seyeti alannasi.....	270	77. Hadis: Kulu meyyitin.....	303
70. Hadis: Sadakatu	274	78. Hadis: Kullu mevludin.....	309
71. Hadis: Daraballahu.....	279	79. Hadis: Likulli şeyiin.....	314
72. Hadis: Ilmul batini	283	80. Hadis: Len yenfea hazerun...320	
73. Hadis: Ğaybun layaalemuh	287	81. Hadis: İbnu Ademe	324
74. Hadis: Kale aleyhisselam.....	289	82. Hadis: Levennekum	327
75. Hadis: Kaleallahu teala	293	83. Hadis: Ya Cabir.....	333
76. Hadis: Kaleteala iza	298		

TEFSİR EDİLEN SURELERİN FİHRİSTİ

1. İnşirah Suresi.....	259
2. Maun Suresi	270
3. Tin Suresi	275
4. Asr Suresi	280
5. Kevser Suresi	283
6. Tekasür Suresi.....	287
7. İhlas Suresi.....	293
8. Nasr Suresi	299
9. Kafirun Suresi	305
10. Zilzal Suresi	310
11. Kadir Suresi.....	315
12. Felak Suresi.....	321
13. Nas Suresi	324
14. Fil Suresi	328
15. Kureyş Suresi	330

TAKDİM

Cenabı Resulullah Muhammed Mustafa S.A.V. efendimizin mübarek fem-i saadetlerinden sadır olan ve müminlere şifa olan mübarek saadetli hadislerini, vakıf olduğu yüksek ve derin mana yönleri ve ferasetleri ile bizlere açıklayan merhum Kula'lı Bekir Sıtkı (Visali) Halıcıoğlu Hazretleri Hicri 1298 (1882) yılında Kula'da molla efendi zade Mehmed efendinin oğlu olarak dünyaya gelmişlerdir. İlk tahsillerini Kula'da Boşnak Hoca namıyla tanınan hocadan görmüşler. Tasavvuf ve mana yönlerinide kendi deyimleri ile Muhyiddin-i Sani olarak değerlendirdikleri Muhiddin hocadan feyizlenmişlerdir. Bilhassa yüksek tahsillerinide son osmanlı devrinin en kıymetli ve verimli olarak bilinen fatih medreselerinde ikmal etmişlerdir. Gençlik yıllarında da az bir müddet kadılık görevi de yapmışlardır. Tam olarak tarikatı Aliye'ye intisabları babalarının bağlı oldukları Nakşi tarikatı ile olmuş. İstanbul'da oturan ve Edirne kapı şehitliğinde metfun bulunan Çanakkaleli Şucaiddin babanın halifeleri Sami Savuhani (1876-1934) Hazretlerinin İzmir'de vaiz ettiği bir zamanda tanıştıkları Uşşaki şeyhinden Tariki Uşşaki Seyri Sülükünü ikmal etmişlerdir. Sami efendinin 25 adet bazıları basılmış eserleri mevcuttur. Sami efendinin babalarında Mekkeyi Mükerreme ve Medinei münevvere valilerinden kadı Muhammed Asım efendidir. Sami efendinin eserleri arasında da pek güzel bir divanı ve şerhül esma-i hüsnası tanınan eserlerindedir. Elimizdeki hadisleri bizlere açıklayan Hacı Bekir Visali hazretlerinin Talebeleri Mehmet efendinin tab ettirip bastırıldığı Kitabı, El İbriz ve rahmetli oğlu Dr. Ali Halıcıoğlunun (1920-1994) naklettiği Muhiddini Arabinin Füsüsül Hikem Şerhi ve yine İzmir'de bastırılan 87 adet kasideleri ve tabına müsade etmedikleri 300 hadisleri bilinen eserleridir. Kasidelerindeki Münacatı Kübra ve Sultanı Selavat

bize mana yönlerini açıklayan en güzel misaldir. Ayetlerle hadisleri ve Hadislerle ayetleri açıklamışlardı Hacı bekir Visali hazretlerinin sağlam ve köklü bir medrese tahsili yapmaları en kritik ve zor konularda ilahi bir edeb samimiyetle dikkatli açıklama ve yorumlarını yapmalarına zemin oluşturmuştur. Klasik tarikat taassubundan kurtulmuş ve etrafındaki meraklı hak aşıklarına hakikat ve marifetullah bilgileriyle ve feyizleriyle zinetlendirmişlerdir kendilerinde Vahdeti Vücut zevki ve neşveleri galib idi. Kasidelerinde bu husus belirgindir. Bilhassa taliblere yaptıkları derin ve manalı sohbetleri ilede İzmir ve civarında tanınmışlardı. Sünneti seniyeleri tatbikleri ve farzlara olan dikkat ve ciddi müdavemetleri uzaktan tanıyanlara dış görünüşlerine sadece tek yönlü olarak yanıltmıştır. Sohbetlerini dinleyenler kendilerinden ayırlamamışlardır. Bu 83 hadisle açıklamalarını yaptıkları eserleri konulara ve Resulullah S.A.V. efendimizi bizi tanıtmadaki ehliyetleri mana yönlerini açıklayan bir deildir 22.11962 de İZMİR'de vefat etmişlerdir.

Bu eserleri yeni harflere çevirmede, yazılışında pek çok emeği geçen Ödemiş meslek öğretmeni Sayın Ali Rıza Akyol'a ve yine imam hatip lisesi öğretmenlerinden bilgin ve yazar Mevlüt Sarı'ya pek çok teşekkürü rahmetlinin torunları Hasan ve Bekir ve Mehmet ve Mustafa Halıcıoğlu ve yakınları, sevenleri olarak bir borç bilir teşekkür ederiz. Bu kıymetli hadislerini manalarına ermeyi ve aslanca amel etme hususunda yardım ve inayeti Cenab-ı Allahtan dua ve niyaz ederiz. Allahın selamı, peygamberimizin şefaati cümle müminlerin üzerine olsun.

Sencer DERYA

ÖNSÖZ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ هَدَانَا الْاِیْمَانَ وَالْعَرَقَانَ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِیْ صَاحِبُ الْكُوْتُبِ وَسَبْعِ الْمَنَانِ وَالْقُرْآنِ وَعَلٰی اٰلِهِ وَاَهْلِ بَيْتِهِ نُجُوْمِ الدِّیْنِ وَالْاِسْلَامِ

Hamd o Allah'a mahsustur ki, bizi iman ve ifrana hidayet etmiştir. Salat ve selam efendimiz Muhammed (S.A.V)'e olsun ki, Kevser ve Seb'ı mesâni ve Kur'an sahibidir. Onun âline ve ehl-i beytine de olsun ki, dinin ve islamin yıldızlarıdır.

Bundan sonra, Ashab-ı Kehf'in Kıtımrı gibi ben geda ve fakir ednalığıma bakmayıp, hadis imamlarımızın ve muhakkık mutasavvıf efendilerimizin izlerini takip edip, rasûl-i seka leyn, ceddü'l- haseneyn ve "kane kâbe kav-seyn" efendimizin kevser-i dehanından lem-ean eden (83) ehadis-i şerifenin tercüme ve ledünnî manalarını ma fevkdan aldığım il-hamla bu hizmet-i hayra cesaret, sermayemin ve ilmimin fıkdanıyla bihasebi'l- istitaa

baş koydum.Umarım ki bu hizmetime mukabil şefaati peygamberiye mazhar olurum.

Bu ehadis-i nebeviyyeye bakan kardeşlerim ayıbıma bakmayıp damen-i keremleriyle hatamı örtmelerini istirham ederim. Mütalaa edenlerden Allah Teala Hazretleri razı olsun ve ruh-u fakire fatiha okumalarını rica ederim.1375 sene-i hicriyye (1959)

Fakir Aciz Bekir Sıdkı Visalî Kulavî
Uşşakî Halifesi

Birinci Hadî

أَجَالُ الْبَهَائِمِ كُلِّهَا مِنَ الْقُمَّلِ وَالْبَرَاعِثِ وَالْجَرَادِ
وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالِدَّوَابِّ كُلِّهَا وَالْبَقَرِ وَغَيْرِ ذَلِكَ أَجَالُهَا
فِي التَّسْبِيحِ فَإِذَا انْقَضَى تَسْبِيحُهَا قَضَى اللَّهُ أَرْوَاحَهَا
وَكَيْسَ إِلَى مَلِكِ الْمَوْتِ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ

(Âcâlül behâyimi küllihâ minelkummeli velberâğîsi velcerâdi velhayli velbiğâli veddevâbbi küllihâ velbakari ve ğayri zâlike âcâlûha fittesbihi feizengazâ teşbihuhâ gazallâhü ervâhahâ ve leyse ilâ melekilmevte min zâlike şey'un)

1) "Hayvanların hepsinin ecelleri, bit, sinek, çerke, katır, at, sığır ve bütün haşereler bunların ecelleri rablarına tesbihdedir. Herbirine Allah tarafından verilen tesbihin adedi tamam olunca ruhlarını bizzat Cenab-ı Allah alır. Bunların ruhlarını almakta melekü-l mevte emir yoktur. "

Kenzü'l-ummal - Cilt-1 No: 1921 (İbn-i Cevzî bu hadise mevzu demiş).

Bunların tesbihleri hakkında

(ve inmin şey'in) وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَتَفَقَّهُونَ تَسْبِيحَهُمْ
illâ yüsebbihu bihamdihi velâkin lâ tefkahûne tesbihahum)
ayetine muttali değildir. Her ayeti hadis-i şerif tefsir eder. Ayetin manası "Bütün yaratıklar rablarını tesbih eder. Fakat insan-ı hayvani onların tesbihini anlamaz." (İsra - 44)

SORU: Bütün hayvanların ruhlarını bizzat Cenab-ı Allah

alır. İnsanların ruhunu ölüm meleğine emirdeki hikmet nedir?

CEVAB: Camidler tevhid-i zat, nebatlar tevhid-i sıfat, hayvanlar tevhid-i ef'al mazharları olup, onlarda tesbih eden bizzat Allah olur İnsan-ı hayvanide ise akıl, fikir, vehim ve hayal galip olup, ibadet ve tesbihlerini kendi nefislerine isnad ettiklerinden ruhları ölüm meleğine havale olunmuştur.

Fakat insan-ı kamil gerek fena fillah'da ve gerek beka billah'da kendilerinden meydana gelen tesbih ve ibadetlerini Allah'a isnad ettikleri için onların ruhunu bizzat Allah alır. Delil:

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا
الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

(Allâhu yetevffel enfüse hîne mevtihê velletî lem temüd fi menâmihê feyümsikülletî gadâ aleyhelmevte ve yürsilül uhrâ ilâ ecelin müsemmâ)

Tercümesi: "Cenab-ı Allah insan-ı kamilin gerek ölümünde ve gerek uykusunda ruhunu bizzat alır. Ecel sonunda ruhlarını tutar. Eceli gelmediyse beden unsurlarına ecel-i müsemma tamamına kadar gönderir." Zümer 42.

SORU: Sübbûh ile kuddûs zat-ı ehadiyyetini tenzih eder. Aralarındaki fark nedir?

CEVAB: Sübbûhun manası; Sonradan olan sıfatlardan ve noksan sıfatlardan zaten münezzehtir.

"سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ" (sübhâne rabbike rabbil izzeti ammâ yasifün). Yani "zat-ı Hak kendi kendini tenzih eder.Kulların tenzihinden münezzehtir." Saffat 180.

Kuddûs'ün manası : Kötü sıfatlardan tenzih olunur. Güzel

sûretlerden tenzih olunmaz. Hz.Rasül Efendimiz **إِنَّ لِلَّهِ صُورًا** (inne lillâhi sûratun nûriyyetün yeligu bizâtihi) buyurmuşlardır.Yani "Cenab-ı Allahın zatına mahsus ve layık nurî sûretleri vardır."

3) **إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ** (inellâhe cemîlun yühibbul cemâl)

SORU: Meşîyyet ile iradenin farkı nedir?

CEVAB: Meşîyyet ancak fiilin icadına ve kemale taalluk eder.İrade hükme ve kemal ve noksana taalluk eder." **يَفْعَلُ اللَّهُ**

"يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يُرِيدُ" (yef'alüllâhü mâ yeşâü) ve **"مَا يَشَاءُ"** (yef'alüllâhü mâ yürîdu) buyurmuştur.

Malûm ola ki, meşîyyet-i ilahiyye yaratılacak şeyin icadına taalluk eder. Yani Cenab-ı Hakın yaratması ve icad etmesi meşîyyet-i ilahiyyedir. İrade ise, o yaratılanın diğer iktiza eden hükümleri, irade-i ilahiyyenin taalluku ile dir. Bir insanın altmış sene ömürle yaratılması, meşîyyet-i ilahiyyedir. O kimsenin ömrünün noksan veya ziyade olmasına meşîyyet-i ilahiyye taalluk etmez. Nitekim ömrün artmasına hadis-i şerif sadır olmuştur :

الصَّدَقَةُ تُرَدُّ الْبَلَاءَ وَتَزِيدُ الْعُمْرَ (essadakatü teruddül belâe ve tezîdül umra) buyurulmuştur. Şimdi ömrün uzun olması ve kısa olması şöyle biline ki : Kıyamet gününe kadar insan için iki ömür vardır. Biri dünya ömrü, diğeri de kabir ömrüdür ki, kıyamete kadar kabirde durmasıdır. Mesela, bir adam dünyada halini islah ve şer'i hükümleri icra eder, zekat ve sadaka verirse, eğer onun dünyadaki ömrü ilk icadın da 60 seneyse zikrolunan ahvalinden dolayı onun kabir ömründen 30 sene alınarak dünya ömrüne ilaveyle dünyada 90 sene

yaşar. Kabirde 30 sene noksan uyur. Eğer dünyada fısık u fücür yani yasakları işliyerek, içki ve ona benzer şeylerle uğraşırsa, irade-i ilahiyenin taallukuyla onun 60 sene olan dünya ömründen alınarak kabir ömrüne ilaveyle 25 sene ömrü olup kabirde daha ziyade yaşar. Bu ömür hakkındaki hadis-i şerifi teyid eden ayet-i kerime nazil olmuştur.

وَمَا يُعْمَرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

(ve mâ yüammeru min muammerin velâ yünkasü min umurihî illâ fî kitâbin inne zâlike alellâhi yesîrun) bir canlıya ömür verilmesi de , onun ömründen azaltılması da mutlaka bir kitaptadır. Şüphesiz bunlar Allah'a kolaydır Fatır - 11"

İşte meşiyet ile irade ikisi birdir. Ama taalluk cihetiyle başka başka olduğu gibi, sübbûh ile kuddûs dahi böyledir. İradede meşiyet bulunmaz. Ziyade ve noksan taallukunda. Fakat meşiyet bulunduğu taallukta irade de bulunur. Ömrünün 60 sene hükmünde.

İkinci Hadis

آدَمُ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا تُعْرَضُ عَلَيْهِ أَعْمَالُ أُمَّتِهِ وَيُوسَفُ فِي السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ وَأَبْنَا الْخَالَةِ يَحْيَى وَعِيسَى فِي السَّمَاءِ الثَّلَاثَةِ وَأَدْرِيسُ فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ وَهَارُونَ فِي السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ وَمُوسَى فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ وَإِبْرَاهِيمُ فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ

(Âdemü fissemâiddünyâ tü'razu aleyhi a'mâlü ümmetihî ve yûsufu fissemâissâniyeti vebnelhâleti yahyâ ve îsa fissemâissêliseti ve idrîsü fissemâirrâbiati ve hârûnu fissemâilhâmiseti ve mûsa fissemâissâdiseti ve ibrahîmü fissemâissâbiati)

Manası: Adem (A.S)e, sema-i dünyada zürriyetinin amelleri arz olunur. Hz.Yusuf ikincide, Hz. Yahya ile İsa üçüncüde, Hz. İdris dördüncüde, Hz. Harun beşincide, Hz. Musa altıncıda, Hz. İbrahim yedincide. " Es-Suyûtî -El-Camiu's-sağîr S-7 No-9 ve yine Buharî Salat bölümü No-21 Enbiya bölümü -5 Tevhid bölümü - 37

Bu hadis-i şerifin sırrı ve ledünnî nedir ?

Zira Hz. Rasül Efendimiz Hz. Musa'yı yerde kabrinde namaz kılar gördü. Daha sonra altıncı semada vücuduyla gördü.Halbuki Hz. Rasul Efendimiz

" الْقَبْرِ أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنَ الْمَنَازِلِ الْآخِرَةِ وَآخِرُ مَنْزِلٍ مِنَ الْمَنَازِلِ الدُّنْيَا" (El kabru ev-

velü menâzilil âhirati ve âhiru menzilin min menâziliddünyâ) buyurmuştur. **Yani "Kabir, ahiret menzillerinin evvelidir. Dünya menzillerinin de ahiridir."**

Şimdi alem-i berzah hakkında

"مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ" (Meracel bahrayni yet-tegyânî beynehümâ berzahun lâ yebğiyâni) buyurulmuştur. "iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. Aralarında bir engel vardır. Birbirine geçip karışmazlar. Rahman - 19"

Berzah demek, 55 dünya ile ahiret arasını ayırandır. His nazarında yok olup akılda mevcut olan ayna gibi. Baktığında sûreti görürsün, ayrıldığında sûretin yok olur, aklında mevcuttur. Uyku aleminde gördüğün sûretler mevcut halen görünen sûretle karşılıklı iki taraf konuşur. Uykudan uyanıldığında hisde yok akılda mevcut. Arifler ölüleri mükâşefe ehli olduklarından uyanık olduğu halde görür. Zira onlar hayalen ve temessül ile mevcuttur. Vücut unsuru ile mevcut değildir. Çünkü onlar vücutsuz sıfattır. Vücutsuz sıfat şafak vakti gibidir. Ne geceden günün doğması ile ne gündüzdendir. Gece ile gündüz arasını ayırır. İnsan-ı kamil his gözü ile alem-i gaybı müşahede eder. Nitekim Hz.Rasûl efendimiz bir gün namazda mübarek elini uzattı. Bir gün de rengi değişti. Ashab tarafından sorulduğunda "Namazda mübarek elinizi niçin uzattınız? "His gözüyle cenneti müşahede ettim, bir salkım üzüm almak arzu ettim, dünya meyvelerinin lezzeti kalmayacağını keşfettim, almadım. "Renginin değişmesi cehennemî müşahededir. Eğer hayal gözüyle görmüş olsaydı, rengi ve mübarek eli hareket etmeyecekti. Sen rüyada bir işle meşgul olsan, cismanî vücudun hareket etmez. Şu halde Hz. Rasûl semadaki zikrolunan enbiyayı ruh ve ceset

birlikte mirac etmesi hasebiyle baş gözüyle ve baş diliyle konuştu. Hatta Hz. Musa namaz hakkında azaltmasını istedi. Onlar ise vücutsuz sıfatla konuştular. Şimdi bizim rüya aleminde sultan-ı hayalimiz alem-i berzaha intikal eder. Manayı sûret olarak müşahede eder. Rüyasında bukağı görmez dininde sabit mana olan imanını mescidde namaz kılmasıdır. Mana olan ilm-i şerifi süt ve ilm-i hakikati bal ve ilm-i aşkı şarap görür, mescid görmez. İslamiyet bağ bal görmez Kur'an.

Mükâşefe ehli ervah-ı nariyye olan cinnileri ve ervah-ı nuriyye olan melekleri müşahede eder. Şimdi peygamberler ve velilerin yakaza halinde gördüklerini müşahade etmek istersen zikr-i müdam ile hayalini tasfiye ve Kur'an tilavetiyle tenvir etmelisin. Şimdi hayal gözüyle his gözünün farkı : Mesela Kabeyi bir hacı his gözüyle müşahede etti .Vatanında namaz esnasında Kabeyi hayal gözüyle müşahede eder. His gözüyle görmez. Nitekim Hz.Rasûl sultan-ı hayalin bizde mevcut olduğunu isbat ederek :

"الاحسانُ انْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَانَّهُ بَرَآكُ" (El ihsânu en-ta"büdelâhe keenneke terâhu fein lem tekün terâhu feinnehü yerâke) buyurmuştur.

Yani "ihسان, Allahı görür gibi ibadet etmendir. Her ne kadar sen göremezsen o seni görür. "Huzu' huşu' edeb lazımdır ki, hayalini bir şeyle meşgul kılmamaktır. Şimdi ana karnında nefholunan çocuk hayal midir, sûret midir? Nitekim Hz.İsa hakkında sûret-i halk'tan önce "فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوْحِنَا" (fenefahnâ fihê min rûhînâ) yani "ruhumuzdan Meryem'e nefhettik" Enbiya-91. İsa'nın sûret-i ruhda mevcut olduğundan dokuz ay anne karnında

durmayıp hemen doğdu." اِنِّى عَبْدُاللهِ (innî abdullâhi) dedi. Nitekim çekirgeler yumurtalarını toprağa bırakmasıyla babasız vücut bulduğu gibi Hz. İsa da ruhda kendi sûretini bulmasıyla hemen vücut buldu. Dokuz ay rahimde bekledi. Diğer adem oğullarının sûreti tesviye olduğunda ruh geldi. Sûret mi önce ruh mu? Ruh öncedir. Rahimlerin meleği rahimdeki çocuğu alem-i hayaldeki sûreti üzerine tasvir etti. Şu halde hayal, ruh sûretinden öncedir. Lakin nasut aleminde görme hissi afaktaki sûreti hayale verip hayalde sûret giyer. Bu alemde gördüklerini tasvir eder. Fakat hayalin kendisine mahsus gözülle bin sene evvel geçmişleri müşahede edip kabirdeki ölüleri görür. İstikbalde olacakları fiile çıkmadan rüya ile görür. Şu halde hayal alemleri taalluku hasebiyle üç çeşittir :

(elestü) bezminde takdir olahtu (1) Misal alemleri :

" اِنِّى رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا

(innî raeytu ehade aşera kevkeben)

" Yusuf - 4 "Ey baba bu akşam rüyamda onbir yıldız, ay, güneş bana secde ettiler" "oğlum istikbalde Mısır'ın hükümdarı olacaksın"

2) Hayal alemidir ki, dünyada bilfiil işlemiş olduğu amelilerinin sûretidir. İster hayır, ister şer.

" فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ" (femen ya'mel misgâle zerratin hayran yerahû ve men ya'mel misgâle zerratin şerran yerahû)

" kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür. Zilzal 7-8 "

3) Berzah alemidir ki, kabirdir. "Gelelim kabir ahvaline"

Hız.Rasul efendimize İsrâfil aleyhisselâmın sûrundan sorular.Buyurdu " هُوَ قَرْنٌ مِنْ نُورِ الْقَمَّةِ إِسْرَافِيلُ " (hüve garnun min nûrin elkamahû isrâfilü)

Yani "nurdan bir boynuzdur ki,boynuzun şekli dardır, genişliğini beyan buyurdu. Şeriat lisanında İsrâfil'in üfürmesidir. Hakikat ve ledünnisi, bütün mevcudatı içine alan bir kuvvettir."

7) Zat-ı ilahiyeden başka ilk yaratık hakikat-i Muhammediyye'de dahil oldu. Çünkü dar vasfı " أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ نُورِي " (evvelü mâ halegallâhü nûrî) olup o nurdan bütün mevcudat zahir oldu. Lâhut, ceberût, melekût ve nasût alemlerini muhittir. Her peygamberin derecesi nisbetinde o sûrdan payı vardır. Hz.Musa'nın defnolunduğu kabirden altıncı kat semaya kadar ruhu uzar. Diğer peygamberler de faziletleri nisbetinde geniştir." تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ (tilkerrusulu feddalnâ ba'dahüm alâ ba'dın) O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık" Bakara-253 ayeti şahittir. İmam-ı Ali'nin ruhu kabirden kürsiye kadar, Hz. Fahri Risaletin ruhu arşa kadar muhittir. Mü'minler de derecesine göre illiyyîne kadar uzar. Facirler de küfür ve ma'siyetleri nisbetinde siccindedir اِنَّ كِتَابَ النَّجَارِ لَفِي سِجِّينَ (inne kitâbel füccâri lefi siccînin) ayeti şahittir :

Doğrusu günahkarların yazısı muhakkak Siccîn'de olmaktadır (El-mutaffifîn -7): اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ لَفِي عَلِيَّيْنِ (inne kitâbel ebrâri lefi illiyyîn) Hayır and olsun, iyilerin kitabı illiyyun'dadır. El-mutaffifîn-18 Hem hayal aleminde Cenab-ı Hak sıfatları ve isimleri sûretinde müşahede edilir. Nitekim Hz.

Üçüncü hadis

أَمْرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ أَمْرُكُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَحَدَّةً،
أَتَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ وَأَقَامِ الصَّلَاةَ وَآتَاءِ الزَّكَاةَ وَصِيَامِ رَمَضَانَ
وَأَنْ تُؤَدُّوا لِلَّهِ حُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الرِّبَا وَالنَّقِيرِ
وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَقَّتِ احْفَظُوهُنَّ وَأَخْبِرُوهُنَّ بِهِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ

(Âmurukum bierbain ve enhâkum an erbain. Âmürukum bil-îmani billâhi vahdehu. Etedrüne mel-îmanü billahi? Şehâdetü en lâ ilâhe illallahu ve enne muhammeden rasulullâhi ve ikâmussalâti ve i'tâuzzekâti ve sıyâmu ramazane ve en tü'tullahe humuse mâ ğanimtum.

Ve enhâkum anirribâ vennagîri velhantemi velmüzeffeti.
Ihfazühünne ve ahbirühünne bihinne min verâikum)

Yani "Ey ümmet-ü ashabım size dört şeyi emir ve dört şeyden men ediyorum. Bir olan Allah'a iman ile emrediyorum. Allah'a iman nedir bilirmisiniz? La ilahe illallah muhammedün rasûlullah, cümlesini lisanen şahadet etmenizdir. Namaz kılmak ve zekat vermek ve ramazan ayında oruç tutmak ve ganimet malının beşte birini Allah'a ödemektir. Buhari Mevakîtu's-salat No:3 Müslim İman bölümü-33 Ebu Davud Eşrieb-7 Kenzu'l-ummal C.1-7"

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ

(şehidellâhü ennehû lâ ilâhe illâ hüve vel melâiketü ve ülül ilmi gâimen bilgisti lâ ilâhe illâ hüvel azîzül hakîmü) Allah adaleti ayakta tutarak (delilleri ile) şu hususu açıklamıştır ki, kendisinden başka ilah yoktur. melekler ve ilim sahipleri de bunu ikrar etmişlerdir. Evet, mutlak güç ve hikmet sahibi Allah'tan başka ilah yoktur. Al-i Imran-18 "Yani Cenab-ı Hak cem' makamında kendinden başka mevcut olmadığını beyan buyurdu. Tafsil makamı olan hazreti cem'de meleklerin şahadetini ve ilim sahibi olan peygamberler ve velilerin doğrulukla şahadetlerini beyan buyurdu. Çünkü bunlar zaruri ilimle kainatta olup olacakları levh-i mahfuzda müşahede ettiler. Tevhid yoluyla sonra kendilerine vahiy geldiğinde iman ve ümmetlerine iman-ı hukmiye basîret üzere davete memur oldular. Şimdi tevhid altı kısımıdır :

1) Nefsiyle la ilahe illallah, der. 2) Nefsinin sıfatıyla, 3) Rabbisiyle, 4) Rabbisinin sıfatıyla, 5) Haliyle, 6) Rasûllerin haber vermeleri yoluyla la ilahe illallah, cümlesini lisanen şahadet etmeleri, tevhid-i hukmî ve iman bu mertebededir.

1) Şimdi tevhid-i nefsi : Kendisinin vücudu başkası ile kaim olduğundan nefsiyle tevhid eder. Muhakkıklara göre tevhid-i zattır.

2) Sıfatıyla: Tevhid ilminde vahdaniyyetden başka vücut yoktur diye nutuksuz tevhid eder.

3) Tevhid-i Rabbî: Bütün mevcudatı Hakkın aynı görüp, her ne kadar mümkinat vücutla muttasıf görünürse de Hakkın aynasıdır. Görünen vücut Haktır. Cem' makamıdır.

Mevcudat Hakkın gölgesidir, diyerek cem' makamında la mevcude illallah der. 4) Rabbin sıfatıyla tevhiddir. Hazret-i cem'dir. Kesrette ehadiyyet zuhur etmeyip, ilminde sabit olan mevcudat zuhur etmesiyle rububiyet merbubiyet, ilim malûm, razzak merzûk, halık mahluk istemesiyle halk zahir oldu. Bu makamda la mevsûfe illellah tevhididir. Şeriat makamı burasıdır. Tevhid-i ahkamdır.

" مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ " sırrı, vücudumuz onun vücuduyla kaim, sıfatımız onun sıfatıyla kaimdir.

5) Tevhid-i halî: Tevhid-i efaldir. Halkda tesir görmeyip ancak müessir Allah olduğunu bilerek la fâile illallah, diyerek tevhid eder. Bu beş tevhidde taklid olmadığından iman-ı hükmî de dahil değildir.

6) İman-ı hukmîdir ki, bütün peygamberlerin Cenab-ı Hak tarafından elçi gelip kelime-i tevhidi kalb ile tasdik lisan ile şehadetememurdurlar. Hz. Rasûl Efendimiz:

أَمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا قَالُواهَا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا الْإِسْلَامَ وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ

(Ümirtü en ükâtülen nâse hattâ yegûlû lâ ilâhe illallâhü feizâ gâlûhê asamû minnî dimâehüm ve emvâlehüm illâ yehigguhel islâmü ve hisâbühüm alellâhî) Yani "İnsanlar lâ ilahe illellah muhammedün rasûlullah söyleyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Ne vakit bu cümle-i mukaddeseyi söylerse kanları ve malları emandadır. İslamiyet hakkı bunu emreder. Batınları ve hesapları Allaha aittir.

"يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرَّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ "

(Yevme yecmeüllâhürusule feyegûlû mâzâ üciibtüm gâlû lâ

ilme lenâ inneke ente allâmül gûyûb) Yani "mahşerde peygamberleri toplayıp ümmetlerinden ne cevap aldınız, iman ettiler mi? Ya rabbi biz zahirlerini biliriz. Ancak batınlarını sen allamul-guyûb olmak hasebiyle hüküm sendir derler" Maide-109. Fetret zamanında peygamber göndermedim. O zamanda bulunan insanlar bu beş tevhidden hangisiyle vahdaniyeti ilmen tasdik ettilerse ahkamdan sorumlu değillerdir. وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى تَبْعَثَ رَسُولًا (ve mâ künnâ muazzibîne hattâ neb'ase rasûlen) ayeti şahittir. Yani: "Ben onlara rasûl göndermedikçe azap etmem." İsra 15. Ancak tevhidleri kafidir. Şimdi nefs-i natıkanın iman hanesi ve nurlu arsası dördttür. Namaz o duvarın güneyi, oruç kuzeyi, zekat batısı, hac doğusu. İçerisinde sakin olan nefs-i natıkasıdır. Kazanılan vücut bunlardır.

" لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ " (lehâ mâ kesebet ve aleyhâ mektesebet) ayeti şahittir. Bakara-286 Herkesin kazandığı hayır kendine yapacağı şer de kendinedir. Ey mü'min senin malumun olsun ki, bu kelime-i tevhid nefiy ve isbattır. Allah kelimesinin en efdalidir. Bütün peygamberlerin tevhîdidir. Nitekim Hz. Rasûl efendimiz " أَفْضَلُ الدُّعَاءِ يَوْمَ عَرَفَةَ . (efdalud duâi yevme arafete)

Duaların en efdali arefe günü yapılandı, buyurmuştur. Arefe'den murad Allah'ı bilenlerin duasıdır. . أَفْضَلُ مَا " (efdalü mâ kultü ene vennebiyyüne min kabli lâ ilâhe illallâh) söylediğim ve benden önce geçen peygamberlerin kelamının efdali la ilahe illellah'dır". Şimdi (لا اله) nafiye a'yan-ı mahlukata

varid oldu. Halbuki müşriklerin itikadında çok sayıda ilahlar vardır. Hz.Rasûl efendimiz bir ilaha davet ettiğinde "اجْعَلِ الْاِلٰهَةَ" (ecelelel âlihete ilâhen vâhiden inne hâze leşey'ün ucâbün) dediklerini, Cenab-ı Hak Kur'anda haber veriyor.(Sad-5) "Bizim kesret-i ilahlarımızı bir Allah yapmak ister. Bu şey-i ucabdır, taaccüb olunur " onların zanlarında (الْاِلٰهَةَ) (الْاِلٰهَةَ) dir. Halbuki eşyayı isbat muhaldir. Bizim ilahımız ancak Allahdır. İlahe müsbet de Allah'da müsbet muhaldir. Yani nefiy ile ayn-ı isbat hasıl olur. (هَذَا عَدَمٌ الْاِلٰهَةَ) (hâzâ ademün illel ademü) vücuttur.

(مَا الْاِلٰهَةَ الْاِلٰهَةَ) (mel âlihetü illel ademü) yani âlihe ancak ademdir, Allah mevcuttur. Halbuki tevhid ehli kesret-i üluhiyyeti nefyetmiyor. Onların taptıkları putları nefy ediyor. Onların putları ilah edinmeleriyle mabudun bilhak Cenab-ı Allah'tır." وَقَضَىٰ رَبُّكَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الْاِلٰهَآءَ " (ve gadâ rabbüke ellâ te'büdû illâ iyyâhü) Yani "hukm-i ezelimde benden başkasına ibadet olunmamağa hükmettim. Şu halde güneşe, aya, yıldızlara tapanlar, ancak bana taparlar. Onların kayıtları şirk'tir. Onlar putları ilahlar itikat etmeleriyle, putlara dua eder, putlardan rızık isterler. Onların dualarını, rızıklarını, dünyada her isteklerini rahmaniyyetim hasebiyle veririm. Hz. Rasûlü tasdik etmediklerinden ahirette ebedi azaptadırlar." İsra -23.

Şimdi gökler ve yer rububiyet-i mutlakının çiftliğidir. Dört çeşit amelesi vardır :

1) Meleklerdir. Onların ibadetleri mukabilinde maaşları yoktur. Nefs-i hayvandan mücerred, sırf nurdan ya-

ratılmıştır. İbadetleri iki kısımdır. Bir kısmı rüku'da, sücûdda aşkı hakka hayrandırlar. İkinci kısmın ibadetleri semavatın ecrasında, arşın tedbirinde, rızıkları taksimdedir. "وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةً" (ve yehmilu arşe rabbike fevgahüm yevme izin semeniyete) buyurulmuştur. "O gün rabbinin arşını bunların da üstünde sekiz melek yüklenir" (Hakka 17). Bunların yemekleri ibadettir. İbadetten lezzet alırlar. Daima rububiyetin emrindedirler. Vazifeleri, sırf adem oğluna hizmettedirler.

2) Hayvanlardır. Beşeriyyete hizmetçidirler. Tevekkül ve tesbihdedirler. Ancak nefsanî hissesini yerler. Hizmetlerinde zevk alırlar. Tevhid-i ef'aldedirler.

3) Cemad ve bitkilerdir. Yemekleri yemezler. Toprakta çıkan gıdaların çoğalmasında için Cenab-ı Hakka tesbih ve dua ederler. Nefs-i hayvaniyetleri yoktur. Beşeriyyete hizmetçidirler. Cemad tevhid-i zattadır. Hareketleri yoktur. Bitki tevhid-i sıfattadır. Başkasının tahrikiyle hareket eder. Yürümleri yoktur.

4) İnsan oğludur. Onlarda melekîyet ve hayvaniyet vardır. Sıfat-ı melekîleri bakidir. Hayvaniyetleri fanidir. Hayvaniyetleri azaldıkça melekîyetleri kuvvetlenir. Meleklerin fevkındadır. Tamamen hayvaniyet tarafına meylederse hayvandan da aşağıdır. (أُولَئِكَ كَمَا لَاتَّعْمَلُ بَلْ هُمْ أَصْلٌ) (ülâike kel en'âmi bel hüm edallün) ayeti şahittir. Araf 179. Fütühat cilt 1 sayfa 325.

Dördüncü hadis

إِتُوا الصَّلَاةَ وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ ، فَصَلُّوا مَا أَدْرَكْتُمْ
وَأَقْضُوا مَا سَبَقَكُمْ

(İtussalâte ve aleykümüssekinete fesallû mâ edraktum ve agzû mâ sebegakum)

Yani "Namaza vekar ve sekinetle gelin, imamı idrak ettiğinizde imamlarla eda, etmediğinizi sonra kaza edin. Kenzu'l-ummal C.7 No: 20707. "Şimdi imamı idrak dört çeşittir: Muktedî, müdrîk, lahîk ve mesbûk.

Bu hadis-i şerifin ledünnîsi

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ (yâ eyyühellezîne âmenû izâ nûdiye lissalâti min yevmil cumuati fes'av ilâ zikrillâhi) yani "Ey mü'minler siz tevhid-i ef'al, tevhid-i sıfat ve tevhid-i zat mertebesinden makam-ı cem'a davet olunduğunuzda sükûnet ve vekarla geliniz. Çünkü ef'aliniz de sıfatınız da zatınız da ben idim. Benden bana cem' makamına sukûnetle gelesiniz. Zira sekr-i tamdan sahveye davet olunuyorsunuz. Çünkü tevhid-i ef'alde fiilinizden fani olmanızla sizden zahir olan fiilin failini hal-i sekirde bilmezsiniz. Tevhid-i sıfattan sıfatınızdan fani olmanızla sekriniz bir derece daha artar. Tevhid-i zatta tamamiyle (مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا) (mûtû gable en temûtû) olup sonra sekriniz tamam olur. Makam-ı cem'de sahveye davet olunursunuz. (Cum'a-9).

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَقَرَّبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ" (yâ

eyyühellezîne âmenû lâ tekrabus salâte ve entüm sukârâ hattâ te'lemû mâ tegûlûne) "sekir alemindeyken namaza yaklaşmayınız. Ta ki söylediğiniz sözü anlayıncaya kadar." Nisa-43. Yani makam-ı cem'de vücud-u hakkânî ile giyinmiş olup hayal aleminde his olmaksızın hayal gözüyle cümleyi hak görürsünüz. Hak zahir olup vücutta hakdan başka bir şey göremezsiniz." فَأَيَّمَا تَوَلَّوْا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ (feeynamâ tüvellû fesemme vecullâh) ayeti" nereye dönerseniz, Allah'ın yüzü oradadır. Bakara-115" bu makamdır ve baka billahdır. Makam-ı cem'den fariğ olduğunuzda sıfat-ı Muhammediyyeye bürünüp ikinci sahvede hak batın halk zahir olur. Yani hazret-i cem' makamına gelip cem' makamından hazreti cem'den gelen velileri ve sıddıkları müşahade edersiniz.

"يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي

جَنَّتِي"

(Yâ eyyetühen nefsul mutmeinnetu irci ilâ rabbiki râdiyeten merdiyyeten fedhulî fi ibâdî vedhulî cenneti) Fecr süresi son ayetleri. Ey huzura kavuşmuş insan! Sen ondan hoşnut O da senden hoşnut olarak rabbine dön. Seçkin kullarım arasına katıl ve cennetime gir " makam-ı cem' (ادْخُلِي فِي عِبَادِي) makam-ı velayete dahil. Çünkü makam-ı cem'de senin nazarında onlar batın idi, senden başka yok idi. Onları bilmezdin. Üçüncü sahvede hak ve halkı tek nazarda müşahade edersin. Şimdi makam-ı cem'de vahdette kesret, hazreti cem'de kesrette vahdet olmakla cem'ul cem'de kesreti vahdette, vahdeti kesrette tek nazarda

müşahede ettiğin halde, aşkın ziyadeleşip ahadiyyet-i ayn-ı zatı müşahede etmek istersin. Bu makamda Hz. Rasûl efendimiz " **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ** " (Allahümme innî es'elüke lezzeten nazari ile vechikel kerîm) Yani, **Vech-i kerimine bakmak lezzetini isterim.** "Şeyh-i ekber efendimiz (**رَبِّ أَفِضْ عَلَيَّ مِنْ بُخَارٍ تَجْرِيدِ أَلْفِ الذَّاتِ الْأَقْدَسِ**) (rabbi efiz aleyye min buhâri tecrîdi elifiz zatil akdes) Yani **"Ya rabbi zat-ı akdesin elifinin tecerrüd buharından benim üzerime ifaza eyle"**. Malum ola ki (**الذَّاتِ**) daki evvelki elifinde mücerred olursa (**لذات**) kahr. İşte asıl ledünnî maksad bu lezzetten zat ile lezzetlenmektir. Şimdi meyhanede dem çeken sarhoş sekr-i mecazidir. Önce ef'alini kaybeder. Ne işlediğini bilmez. Daha fazla içtiğinde sıfatını kaybeder. Gece ve gündüzü farketmez. Daha fazla içtiğinde kendisini kaybedip şuursuz düşer. Sonra ayılır, kendini bilir. Sonra arkadaşlarını tanır. Sonra tamamıyla ayıldığında işini müşahade edip meşgul olur. Bu misal üç fena ve üç bekayı bildirir. Fakat sekr-i mecazi ayılır, ehl-i dünya sarhoşu ayılmaz. Hz. Rasûl efendimiz: **"عَشِيَّتَكُمْ سَكَرَاتَانِ حُبُّ الْعَيْشِ وَكَثْرَةُ"** (ğaşiyetküm sekratâni hubbül ayşî ve kesratül cehli) buyurmuştur. Yani **"maîşet ve cehalet sarhoşluğu sizi bayılttı."** Bu sarhoşluk sekr-i daimidir, kabirde ayılır. Nitekim Hz. Rasûl buyurmuştur: **"النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهَرُوا"**. (ennâsü niyâmün feizâmâtü intebehû) Yani **"insanlar uykudadır, ne vakit ölürlerse o zaman uyanırlar."** Fayda vermez. Dünyası hayalinde beraber gider. Vahşi

hayvanlar suretinde hayalinde azaptadır. Şimdi namaz on iki şartla tamam olur:

1) Hadesten taharettir ki, evvela suları bilmektir. Sular üç çeşittir. 1-Yağmur suyu, 2-Çeşme ve kuyu suları, 3-Deniz ve acı sulardır. İmdi batında yağmur suyu, şeriatlere kitap ve sünnetle emrettiği sırr-ı şeriattir. Elleri yıkamak, batındaki nefs-i natıkanın hırs ve tamamı ve cimriliğini yıkamaktır. Mazmaza, nefs-i natıkanın lisanından zahir olan yalan, gıybet vs. ile hayız kanıyla renklenmiş olup, onu yıkamaktır. İstınşak, burnunda olan kibri, ucubu batında nefs-i natıkayı yıkamaktır. Bunları temizleyen rahmet suyu haktan peygambere vahy gelen emirlerdir. Şimdi çeşme ve kuyu suları gerçi zahirde temizleyicidir. Akıl ve fikrin içtihadıyla hasıl olan icma-ı ümmet ve kıyas-ı fukahanın içtihadları ki, muhtelifdir. Bu sular ancak zahir bedeni temizler. Deniz sularıyla abdest ve gusül olunmaz. Zira şeriate bağlı olmayan hukema ve felsefe sözleri deniz suyudur.

Bu hadis-i şerifin esrarı buraya kadar beyan olundu. Diğer hadislerde sırası geldiğinde zahir ve batınları beyan olunacaktır.

Zahir abdesti nefs-i natıkaya sirayet etmezse, yedi derya ile yıkansa arap yine araptır. Kötü ahlakı temizleyemez. Yağmur suyundan, yani tarikat suyu ile alınan abdest, batında nefs-i natıkanın kötü ahlakını temizler. Fütuhat, cilt 1 sahife 329.

Beşinci Hadis

أَبْرِدُوا بِالظَّهْرِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

(Ebridû bizzuhri feinne şiddetel harri min feyhî
cehenneme)

Yani "Öğle vaktinde hararetin şiddeti cehennemin galeyanından olduğu için öğle namazını soğuklukta kılın" Buhari Mevakit 9-10 Ebu Davud Salat-4 Tirmizi Salat-5 Kenzu'l-ummal C-7 19374. Bu hadis-i şerifin ledünnîsi : "أُولِيَانِي تَحْتَ قُبَيْبِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي : (evliyâi tahte gûbabî lâ ya'rifühüm ğayrî) Yani "Dünya kubbesinin altında nice velilerim vardır. Onları benden başkası bilmez". Onlar gece ashabıdır ki, teheccüd vaktinde uyananlardır.

Bunlar da halktan gizlenmiştir. (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا) (vecealnel leyle libâsen) "geceyi örtü kıldık Nebe-10 "Halk uyku-larında nefislerinin istirahatinde perdelenmiştir. Bunlara onlar rakib olamaz. Bunlar benimle müsamerededir."

يَنْزِلُ رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْأَخِيرِ يَقُولُ مَنْ
يَدْعُونِي فَاسْتَجِبْ لَهُ مَنْ يَسْأَلْنِي فَأَعْطِيهِ مَنْ يَسْتَعْفِرُنِي فَأَغْفِرْ لَهُ .

(yenzilü rabbünâ azze ve celle külle leyletin ilâ semâiddünyâ hiyne yebgâ sülüsül leylil ahiyri fe yegülü menyedünî feestecîbü lehü men yes'elünî fea'tiyhü men yestağfirrunî feeğfiru lehü) Yani "Cenab-ı Hak gecenin üçte biri kaldığında onların üzerine tenezzül eder.

Aralarında perde yoktur. İsteyen var mıdır , duasını kabul edeyim, istiğfar eden var mıdır,

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ " . " mağfîret edeyim, diye nida eder " . " استَوَى (errahmânü alel arşis tevâ) Taha-5 Rahman Arş'a istiva etmiştir " Kainatın tasarruf yeri arş-1 azamdan dünya semasına tenezzülü, sırf aşkılarıyla müsameredir. Yani müminin kalbini arştan sema-i dünyaya olan akl-1 mead menzilinde birleşip "Ey kulum, cennet ayetlerini ve cehennem ayetlerini ve diğer ayetleri okuma. Onların manaları aramıza perde olup zat ile iltizaz lezzetine mani olur.

(حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ) (hûrûn maksûrâtün fil hıyâmi keennehünnel yâkûtü vel mercâni) "Rahman-72 Otağlar içinde sahiplerine tahsis edilmiş huriler vardır. Rahman-58 sanki onlar yakut ve mercandırlar " bu ayetleri düşünmek sana şekiller keşfolup beni müşahedeye mani olur. Ey kulum

" (أَنعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ)

(en'amellâhü aleyhim minennebiyyîne vessıddîkîne veş-şühedâi vessâlihîne) Nisa-69 Allah'ın kendilerine lütufta bulunduğu peygamberler, sıddıklar, şehidler ve salih kişilerle beraberdir." Bunlar önüne perde olur. Ben gecede sen gündüzde fikrin ve nefsin meşgul olur. Bu ayetleri zatımda dinle, bu ayetlerden muradımı sana tefsir ve beyan edeyim. Şimdi sen dünya ile ahiret arasındasın. Bu makamda Hz. Musa'ya (فَاسْلَخْ نَعْلَيْكَ) (fehla' na'leyk) Taha-12 hemen pabuçlarını çıkar buyurdum. Dünya ve ahiret perdelerinden tecerrüt et. Makam-ı kuddüsiyyette aramıza perde girmesin, buyurarak kelam-ı zat ile müsamere ederek,